
Alumna: Paula Codina Tarroija

Tutor: Jesús Polo Sellart

Mans tacades de sang

Presentació

La curiositat que em va despertar una història que va passar a Santa Linya a les acaballes de la Guerra Civil ha estat el motiu que m'ha portat fins a l'elaboració d'aquest treball. Aquesta vivència, que narra la desaparició de vuit homes sota el pretext que tenien les «mans tacades de sang» i que potser avui encara descansen a la cuneta d'alguna carretera catalana, m'ha ajudat a reconstruir un període de silenci de la història d'Espanya del segle XX: el franquisme. En concret, he tractat d'esbrinar quins van ser els factors que van contribuir a la seva pervivència durant gairebé quaranta anys, del 1939 al 1975. Amb aquest treball he volgut apropar-me al nostre passat més recent amb l'objectiu de donar veu a totes aquelles vivències que resten amagades en la memòria de la gent gran. Ells són la història viva del país. Seguint la meua voluntat de descobrir el punt de vista d'aquells qui van viure els fets en la pròpia pell, he decidit complementar la informació del marc teòric amb la que em van proporcionar una sèrie de testimonis quan vaig realitzar-los unes entrevistes emmarcades en la part pràctica. La cita següent, de George Santayana, «El poble que oblida la seva història està condemnat a repetir-la», actua com eix vertebrador dels continguts.

Metodologia

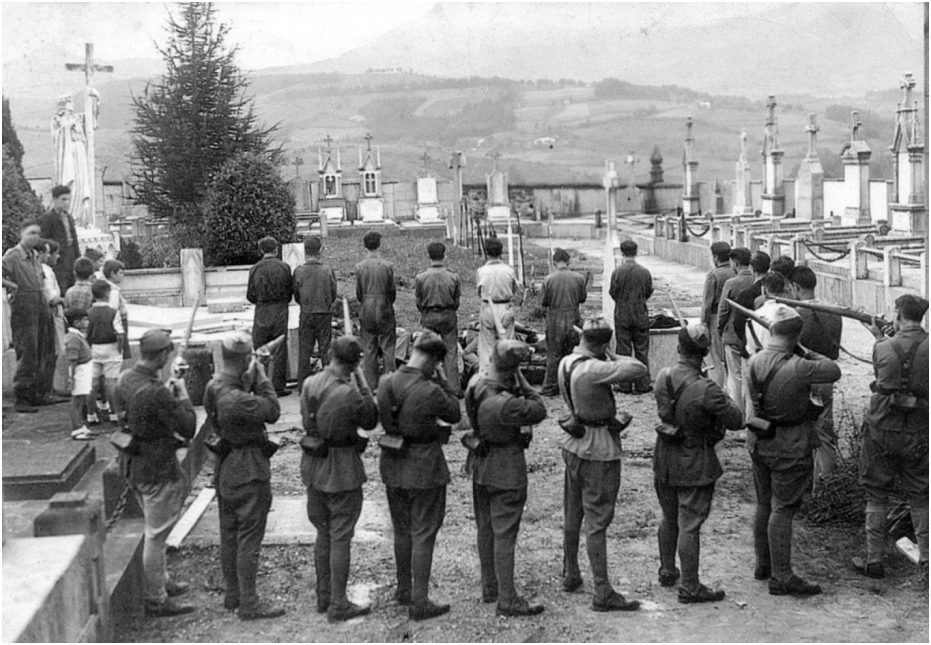
La realització d'un treball de caràcter històric implica la cerca i el contrast d'informació de diferents tipus de fonts, que en el meu cas han sigut fonts orals i textuals, presentades a través d'un format de treball explicatiu i descriptiu. La part teòrica ha estat efectuada a partir de les fonts textuals, per mitjà dels continguts obtinguts en la cerca bibliogràfica, hemerogràfica, documental i per internet. Per la seva banda, la part pràctica l'he efectuat a partir de les fonts orals, utilitzant les entrevistes com a eina d'obtenció d'informació. Les fonts textuals i orals es complementen de manera excel·lent, aportant rigor i proximitat al relat, fet que dota de versemblança l'explicació. Emprar aquesta metodologia m'ha permès fer una reconstrucció més acurada sobre aquest període històric. A més, per completar aquest procés d'investigació i recerca he tingut l'oportunitat de visitar alguns centres d'interpretació i recreació de memòria històrica. Amb tot això, he pogut conferir a les meves explicacions una visió més àmplia sobre aquesta època històrica.

Cos del treball

En la dictadura franquista resideix la gran excepcionalitat de la història d'Espanya del segle xx. Morts Hitler i Mussolini, Franco va seguir al poder trenta anys més. Per què? Per tal de respondre aquesta pregunta he dividit el meu Treball de Recerca en dues parts: part teòrica i part pràctica. Al seu torn la part teòrica també està dividida en dos grans blocs de contingut. En un primer bloc presento breument què va ser el franquisme i les seves característiques principals per tal de posar-nos en situació i contextualitzar el moment històric. Els artífexs del règim van ser Església, Exèrcit i Falange. A més, Espanya va seguir l'exemple de l'Alemanya nazi, que anomenava les dones les 3 K: *Kinder, Küche und Kirche*. La traducció d'aquests tres mots és 'nens', 'cuina' i 'Església'. Es considerava que l'única raó de ser de les dones era ser mares, esposes i ocupar-se de les tasques domèstiques. La pressió més gran dins la societat l'exercia l'Església, que feia creure a les dones que el model a seguir havia de ser el de la Verge Maria, perquè era casta, pura, bona i religiosa.

En el segon bloc de continguts comença pròpiament la recerca que m'ha ajudat a corroborar la hipòtesi plantejada: ¿Les mesures adoptades per les autoritats franquistes van ser factors clau per assegurar la pervivència del règim? Primerament, he exposat el fet que el marc legal franquista va ser un instrument clau que va contribuir al manteniment de la dictadura. La ideologia, el pensament polític i la forma de la dictadura es van concretar en una sèrie de disposicions legals. En el treball hi trobem recollides i analitzades diferents lleis que van entrar en vigència i van regir la vida social d'aquest període. Gràcies a la constitució d'aquest marc legal es va institucionalitzar la repressió i molts dels aspectes que tractaré a continuació. El control social i mediàtic també va contribuir a assegurar la pervivència del règim

---

---

franquista. Franco pretenia controlar allò que és incontrolable, l'opinió. La població espanyola obtenia una visió parcial de la realitat, sempre passada pel filtre del franquisme. En aquest àmbit, cal destacar la importància que va exercir la censura. Un testimoni al·legava el següent: «La censura? Era posar-te un mocador a la boca i no podies ni respirar. No podies dir res; sinó, saps aquella cançó que diu: 'Què volen aquesta gent que truquen de matinada?'. Doncs això és el que passava amb la censura, si obries la boca, et trucaven a la porta a la nit». L'objectiu principal de la censura era precisament aquest, silenciar totes les veus que mostressin dissidència. El control social, a efectes pràctics, es va manifestar amb la creació d'una sèrie d'organitzacions de control social i amb un canvi en el calendari festiu.

L'escola del franquisme va suposar un trencament amb el model de l'escola republicana. D'un sistema lliurepensador es va passar a un sistema retrògrad, de pensament, llengua i religió únics. Així doncs, l'ensenyament va ser un vehicle fonamental per exercir un rígid control ideològic que va contribuir a assegurar la supervivència del règim franquista. L'Estat es va desentendre de la tasca educativa i la va deixar en mans de l'Església. Per mitjà de l'adoctrinament i d'una rígida disciplina s'arribaria a controlar la població.

La repressió va esdevenir una necessitat política per consolidar i mantenir el règim franquista. Buscava no solament el càstig dels «culpables», sinó també inspirar por i immobilitzar tots els possibles simpatitzants amb els vençuts. S'iniciava un temps de por i de silenci. D'altra banda, el franquisme generarà cohesió per reprimir en massa els vençuts. Testificant en contra seva generarà una sèrie de col·laboracions amb el règim. El mecanisme repressiu franquista va consolidar-se com una eina de depuració ideològica i social que va començar a funcionar durant la Guerra Civil espanyola.

Per tal de realitzar la part pràctica del Treball de Recerca he efectuat un seguit d'entrevistes amb l'objectiu de recollir història oral i poder contrastar-la amb els continguts que pertanyen al marc teòric. Les persones entrevistades m'han proporcionat informació de primera mà sobre les seves experiències i vivències en forma de testimoniatge; d'aquesta manera he pogut fer una reconstrucció del moment històric analitzat en el treball, el franquisme. Gràcies a la seva perspectiva, les explicacions teòriques estan dotades d'un valor afegit.

Conclusions

Mans tacades de sang, efectivament. I sí, les mesures adoptades per les autoritats franquistes van ser factors clau a l'hora d'assegurar la pervivència del règim i mantenir-ne les seves característiques generals, entre les quals cal destacar l'elaboració d'una nova legislació franquista, un rígid control social i mediàtic, la confecció d'un model educatiu retrògrad i la creació d'una política repressiva amb un caràcter planificat i sistemàtic. Amb tot, puc afirmar que he pogut corroborar i verificar la meua hipòtesi inicial. El principal objectiu del meu Treball de Recerca era aquest, conèixer quins van ser els factors clau que van fer perviure el règim franquista durant gairebé quaranta anys. Arribar fins a aquesta conclusió ha estat possible gràcies a la recerca, recopilació i síntesi dels continguts de les fonts textuales en la part teòrica i la posterior comparació amb la informació proporcionada per les fonts orals en la part pràctica, les entrevistes. Tal i com em proposava, això m'ha permès aconseguir una visió més àmplia i fer una reconstrucció més acurada sobre aquest període històric. El fet d'haver elegit aquesta metodologia m'ha permès complir un altre dels meus objectius principals: donar veu i evitar que caigui en l'oblit l'experiència de la gent gran. Ells són la memòria del país. Realitzar les entrevistes m'ha enriquit extraordinàriament i m'ha sorprès la força del relat de qui ho ha viscut en la pròpia pell; jo només he sigut una mera intermediària que ha tingut el privilegi d'immortalitzar les seves paraules. Aquest Treball de Recerca no deixa de ser un homenatge a la gent gran. Malauradament, la Covid-19 s'ha endut molts avis i àvies, i amb ells les seves experiències. Des d'aquí faig una crida a escoltar les batalletes de sobretaula que sovint menystenim.

Una potencial anàlisi futura podria estar basada en una reflexió que ha anat prenent forma a mesura que avançava en la realització del treball. El naixement i l'exponencial creixement de l'extrema dreta a Espanya inevitablement em fa establir una relació amb el fet que encara queden adeptes als ideals propugnats pel règim franquista. Així doncs, en l'actualitat segueixen vigents els fonaments de la dictadura franquista, tot i haver passat quaranta-cinc anys des del seu final. Reflexionem sobre el perquè d'aquest fet.

Amb tot, aquest Treball de Recerca ha superat els límits d'allò merament curricular i s'ha convertit en una oportunitat per perseguir les meves inquietuds i saciar la meva curiositat i set de saber. Realitzar aquest treball m'ha enriquit no només a nivell acadèmic, sinó també a nivell personal. Al mateix temps que resolva incògnites, se'n plantejaven de noves, fet que ha estimulat el meu aprenentatge i ha possibilitat el fet d'ampliar els meus coneixements en aquest àmbit. «Mans tacades de sang» m'ha ajudat a entendre la petjada que el règim franquista ha deixat en la població d'una franja d'edat concreta.

Bibliografia i bibliografia web

LLIBRES: - Riera Gassiot, Ignasi. (1998). *Opressió i resistència: El franquisme (1939-1975)*. Barcanova. - Camarasa Benseny, Trinitat. (2008). *Fills de Santa Linya*. Centre Disseny Innova. - Camarasa Benseny, Trinitat. (2010). *Nascuda a Santa Linya*. Centre Disseny Innova. - Vergés i Mundó, Oriol. (2012). *Història de Catalunya*. Estrella Polar.

WEBS: - <<http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/exposicions/exposicions-en-linia/franco-neutral/la-influencia-del-feixisme-i-del-nazisme-en-la-dictadura-franquista/>> - <<http://www.buxaweb.com/historia/temes/escat/franquisme.htm>> - <https://www.sapiens.cat/epoca-historica/historia-contemporania/guerra-civil-i-franquisme/20-preguntes-clau-sobre-franco_202418_102.html> - <<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1967-40312>> - <<https://www.lavanguardia.com/cultura/20200414/48479030714/ejercito-siglo-xx-juan-carlos-losada.html>> - <<http://www1.memoria.cat/franquisme/content/les-eleccions-municipals-del-re-gim>> - <https://www.sapiens.cat/cartells-de-la-guerra-civil-a-catalunya_151815_151.html> - <<https://www.rtve.es/television/20180907/patronato/1793441.shtml>> - <<https://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/719478-els-batallons-de-treballadors.html>> - <https://www.sapiens.cat/epoca-historica/historia-contemporania/guerra-civil-i-franquisme/la-repressio-franquista_202115_102.html> - <<https://www.vilaweb.cat/noticia/778837/20031127/presons-franquistes-descobert.html>> - <https://www.elnacional.cat/ca/cultura/marc-pons-quan-espanya-enviava-catalans-masmorres_424649_102.html> - <<https://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2011/04/28/la-repressio-franquista/>>
